

Zoo al vangende en pratende, zien wij de zon meer en meer dalen. We willen echter niet naar huis, gaan vóór de schemering gekomen is. Daarom nog maar wat omgewandeld; we vinden in dien tijd stellig nog wel wat meer.

Nu is de zon bijna verdwenen.

Hé, wat een aardig groepje in de lucht dansende „vliegjes” zien we hier ter hoogte van onze knieën boven dit hoopje dorre bladeren. Wij slaan er even vlug met ons netje door; de meeste „vliegjes” zijn gevangen. Maar wat zien wij? Het zijn geene vliegjes, maar kevertjes! Zoo is het, het zijn heel kleine mestkevertjes, die ons dit nastukje in den avond aanbieden.

Meteen hooren wij een luid gebrom, dicht bij ons. Er snort ons iets voorbij. Maar, daar de zon ons verlaten heeft, kunnen we niet goed zien, wat het eigenlijk is. Nog eens gebrom. En nu alweer. Wacht, we zijn de oorzaak op het spoor; voor ons uit gaat een zwart voorwerp, dat plotseling neervalt. We komen nader en zien een grooten mestkever.

Nog vele malen ondervinden we hetzelfde. De mestkevers beginnen zich te weren. Den heelen dag hebben ze zich vergenoegd met rondkruipen door den mest en over den weg. Nu, in de avondschemering, slaan ze de vleugels uit. Er zijn er hier vele; onophoudelijk hooren we het gebrom om ons heen. We kunnen den dag niet beter besluiten dan door er nog eenige te vangen.

Maar nu keeren we dan toch eindelijk naar huis terug. Op een anderen tijd gaan we eens op een warmen lente-

avond met een lantarentje. Dan zullen wij de keverwereld bij nacht waarnemen. Allerlei soorten van loopkevers, die wij vandaag in hunne schuilhoeken hebben moeten opzoeken, zullen wij dan over den weg zien loopen, en wij zullen om onze ooren het gebrom vernemen van groote water roofkevers, die hun gewoon element hebben verlaten.

Zooveel is ons, na den mooien dag, dien wij genoten hebben, wel duidelijk, dat de natuur een grooten rijkdom van schepselen voedt en onderhoudt, die voor oppervlakkige waarnemers ten eenenmale verborgen blijven. Leven is er in de sloot, leven in de kruiden, leven in de dorre bladeren. — Als we met onze vangsten zijn thuis gekomen, zullen wij ze in flesschen, bakken en kommen zooveel mogelijk eene natuurlijke omgeving verschaffen en nagaan, hoe ze zich verder gedragen. Die, waarvoor we geene ruimte hebben, kunnen wij dooden en bewaren, en ook de andere kunnen, na hun natuurlijke dood gestorven te zijn, in de verzameling gebracht worden. Eene keververzameling kan bijzonder rijk zijn. Nederland alleen brengt ruim 3000 soorten voort en van vele verschillen het mannetje en wijfje nog heel wat. Wie een jagershart in zijn boezem omdraagt, kan dus werk vinden. Maar het goed en bedaard waarnemen der levende dieren is toch eigenlijk van veel meer waarde dan die ijver in het vangen, dooden en opzetten op groote schaal. Het zijn geene penningen, geene postzegels, geene steentjes, het zijn bezielde schepselen, met gevoel, met begeerten, met neigingen en hartstochten. Laten wij bij al ons verzamelen dat nimmer uit het oog verliezen.

J. J.

DE FITIS.

PHYLLOSCOPUS TROCHILUS.

„Och! Och! wat is 't mooi, doch we zien het maar weinige malen!”

Dat is de April-melodie van de Fitis, kleine zanger met een klein liedje; maar een liedje, om er nacht en dag aan te denken; een liedje, dat ieder voorjaar ons hart doet opspringen van vreugde, ineenkrimpen van weemoed, onbeschrijfelijk liefelijk, aandoenlijk, vol van droeve berusting. Niet de jubelende vreugdetonen van de leeuwerik, noch de vlijmende klacht van de nachtegaal, maar in eindelooze liefelijkheid, dezelfde vreugde, dezelfde smart.

Vier of vijf vlugge heldere loktonen van dezelfde hoogte vormen de blijde aanhef; dan daalt de toon, en het lied eindigt in een wegstervend gemurmelt, dat elk oogenblik schijnt te zullen ophouden, maar ons nog vier, vijf maal verrast met een toon, weer zachter, lager, droeër: de laatste is bijna niet te hooren.

Ik ken enkele passages in de werken van Mendelssohn, die dezelfde eigenschap bezitten: een liefelijke zin, die nimmer schijnt te zullen eindigen door telkens nieuwe wendingen, die in een voortdurend decrescendo ons eindelijk naar het slot voeren.

Doch nergens, noch bij de groote dichters, noch bij de onsterfelijke componisten is een kunstwerk te vinden, dat

in zoo kort bestek de reinste vreugde en de diepste droefheid schildert, en dat zonder de minste schrilleid of scherpte van tegenstelling. Longfellow spreekt ergens van „a feeling of sadness, that is not aken to pain.” Dit zou een zwakke vertaling van de tweede helft van het fitislied kunnen heeten, maar altijd nog een zwakke en dan nog maar van de helft!

Maar waartoe zullen we trachten de melodiën van onze zangers in woorden te brengen? Als gij in de tweede helft van April rondwandelt in uw tuin, een park of langs een weg, die voorbij boomgaarden en kleine boschjes voert, dan zult gij het fitislied spoedig genoeg hooren. Het begin lijkt veel op de vinkenslag, maar het tweede gedeelte laat u geen oogenblik in twijfel.

Blijf dan eenige oogenblikken stil staan en kijk opletend in de richting, vanwaar het liedje klonk, ge doet het best, met in de onderste takken der kronen van linden, iepen, of ahorns te zoeken; wellicht lokt het liedje u ook naar de slootkant, waar wilgen, esschen en elzen met hagedoren en lijsterbes van die heerlijke bloemrijke boschjes vormen.

Niet lang duurt het, of ge krijgt af en toe een kijkje op een klein geelgroen vogeltje, dat onrustig van het eene twijgje op het andere wipt, en alleen van tijd tot tijd zich eenige oogenblikken rust gunt, om zijn zielsroerend liedje te zingen.

Zonder dat liedje zoudt ge meenen een tjiftjafje voor u te hebben, zoo wonderveel lijken die vogeltjes op elkander. De fitis is een beetje grooter en een beetje frisscher van kleur: de streep boven 't oog wat duidelijker geel, in de dekveeren van de rug bijna in 't geheel geen bruin, op de vleugeltjes duidelijker lichtgele lengte-streepen.

Doch al deze dingen zijn erg betrekkelijk en niet met juistheid te omschrijven. Als de geleerden dan ook een

in de vrije natuur onze levende vogels bespieden, behoeven we geen oogenblik in twijfel te verkeeren; wij onderscheiden dadelijk de groote, diep-voelende kunstenaar van de oolijke schooljongen, die nog niets anders kan, dan de maat slaan en in een dreuntje de noten opnoemen, al valt het niet te ontkennen, dat onze tjiftjaf dit met een allerliefst innemend, helder stemmetje doet.

Het wijfje van de fitis zingt niet; het heeft geheel

dood tjiftjafje van een fitis moeten onderscheiden dan komt de passerdoos erbij. Dan wordt gemeten: de lengte van het heele vogeltje, van de staart, van de pooten, de vleugels, ja zelfs van de afzonderlijke slagpennen. Is dan de tweede slagpen korter dan de zevende, dan is het diertje een tjiftjaf, in het tegenovergestelde geval moet het een fitis wezen.

Nu wij echter geen museumwerk behoeven te doen, maar

dezelfde kleur en teekening als het mannetje; wij kunnen haar dus van het tjiftjaf-wijfje maar heel moeilijk onderscheiden; het beste is, af te wachten in wiens gezelschap ze zich bevindt, want dat een fitisvrouwje een tjiftjafman zou nemen, zal wel zelden of nooit voorkomen.

Ook in levenswijze komen de vogeltjes geheel met elkander overeen. De fitis is ook een groot insectenjager: hij weet ook heel goed de boomen en struiken te vinden,

die gedurende hun bloeitijd door hun honigvoorraad zwermen van insecten tot zich lokken.

De insectenverzamelaar die in April en Mei naar de bloeiende wilgen trekt, om daar, ik weet niet wat al curiosa uit de bijen en vliegenwereld te bemachtigen, kan er vrij zeker van zijn, op zijn tochten een kleine gele mededinger aan te treffen, die hem de zoozeer begeerde Bombyliussen voor de neus wegkaapt. Soms ook kan een fitis zich minutenlang verdiepen in de beschouwing van een vreedzame kudde bladluizen, die maar altijd roerloos stilzitten, met hun slurf in het blad geboord, en niet eens bevroeden, dat ze alle één voor één door de hongerige zanger worden opgepeuzeld.

Als wij de fitis op zijn jachttochten nagaan, bemerken wij, dat hij zich bij voorkeur in de lage takken en struiken ophoudt, in tegenstelling met de tjiftjaf, die ook in de allerhoogste toppen jaagt.

Het fitisnest lijkt zeer veel op dat van de tjiftjaf, alleen is het wat beter afgewerkt: de ingang is kleiner en het geheel is meer ineengedrongen. Dat moet dan ook wel, want de fitis houdt er niet van, om in de struiken te bouwen. Hij maakt zijn nest liefst in een kuiltje aan een zonnige

helling, of in het mos aan de voet van een boom. Kan hij geen holte naar zijn zin vinden, dan maakt hij er zich een. De teere snavel wordt dan als graafwerktuig gebruikt.

De eitjes, vijf tot acht, zijn teere, doorschijnende dingetjes, te broos om aan te pakken, hun grondkleur is wit, meestal zijn ze dicht bestippeld met bleekrood, veel dichter dan die van de tjiftjaf, ofschoon ge ook wel fitis-eitjes kunt vinden, die bijna geheel wit zijn.

De jongen zijn — gelijk die van de tjiftjaf — mooier van kleur dan de oude: bijna heelemaal geel, kleine, dunbekkige kanarievogeltjes, allerliefste diertjes, de moeite waard, om er een heele middag naar te zoeken en ze dan een oogenblikje in de hand te houden.

Ze zijn natuurlijk even vroeg-wijs als de jonge tjiftjafjes, en verlaten hun ouders al in de zomervacantie. Geheel op hun eigen houtje trekken zij dan naar de binnenlanden van Afrika, veel verder dan de tjiftjafjes. Zouden ze nu daar, bij al die meren met welluidende namen, zoo prachtig leeren zingen? Of hebben ze dat hier al gehoord, toen het tweede broedsel voorbereid en verzorgd werd?

Of is het een erfenis?

J. P. T.

Torenvalken en Sperwers in de steden.

(FALCO TINNUNCULUS EN ASTUR NISUS.)

De torenvalken, die van oudsher zomerverblijf houden in de Westertoren te Amsterdam, zijn uit Spanje en Algiers gerepatrieerd.

Verleden week stonden op de Westermarkt een aantal groote en kleine menschen te luisteren naar een eigenaardig gieren en gillen afgewisseld door kraaiengekras, hoog in de lucht.

Een viertal valken waren aan het vechten met evenveel bonte kraaien; het was een symbolisch gevecht, een strijd met dichtertelijke beteekenis, daar om en op de aloude Amsterdamsche keizerskroon, een tafereel uit de eeuwige terugkerende worsteling tusschen lente en winter.

De bonte kraaien meenden, dat die hitte in Maart niets dan een vergissing van het klimaat kon zijn; de valken daarentegen beweerden, dat de grijsrokken lang genoeg hier de baas hadden gespeeld; dat ze maar moesten opdoeken naar Finland of Lapland om daar te gaan broeden, want dat de winter voor goed om was. De klassieke Westertoren behoorde aan hen, de valken, par droit de conquête et par droit de naissance, dat was geen huisvesting voor een onedele kraai.

Maar de bonte dieven dachten er anders over, en de strijd begon. De valken vlogen hoog de blauwe, wazige lucht in, beschreven een paar wijde kringen en kwamen met een vaart schuin naar beneden schieten. Zoo'n stoot durfden de kraaien niet afwachten; in een bocht zwerfden ze om de toren heen, om zich op de andere zijde weer neer te zetten; dat ging zoo een heele poos door; de valken stegen telkens gillend op en stielen pijsnel neer. Eén kraai, wie het spelletje blijkbaar begon te vervelen, zette zich schrap; hij wachtte met opgeheven kop de stoot

af; maar dat bekwam hem, scheen het, zeer slecht. Hij viel van de rand van de kroon een heel eind naar beneden, en vloog, zonder om te kijken, met snelle vleugelslagen heen; de andere drie hielden het langer uit, maar ook zij moesten het ten slotte opgeven tegen de kleine, moedige valken.

De jongens onder de toeschouwers gilden om het hardst met de valken; (dat schijnt zoo in Amsterdam de gewoonte) en ze uitten daarbij menige verwensching tegen de moordenaars van hun duiven.

Toch zijn het niet in de eerste plaats de torenvalken, die de duiven zoo deerlijk havenen; daarin vergissen zich de jongens bijna overal. De vijanden van hun duiven zijn meestal sperwers, die hier in de voorlente en in de nazomer doortrekken en daarbij jacht maken op zwermdende duiven.

Wel jaagt de torenvalk een dood-enkele keer kleine vogels na, maar de hoofdschotel bij zijn maaltijden vormen de veldmuizen; 's morgens heel in de vroegte 'gaan ze met hun allen te gelijk naar buiten op de muizen- en sprinkhanenjacht, en ze verorberen heel wat van dat schadelijk goedje op zoo'n lange werkdag; de torenvalken moeten dan ook tot de allerbeste vrienden van de boeren gerekend worden.

Zoolang het wijfje broedt, en ook als de jongen pas uit zijn gekomen, sleept het mannetje de heele dag door muizen, sprinkhanen en torren aan; later gaan man en vrouw samen voor de kleintjes proviand halen; het wijfje vliegt niet zoo vaak uit, want dat moet in het begin het voedsel voor de kleintjes fijnhakken en verteerbaar maken.

Als het een muizenjaar is, zooals uit enkele voortekens voor dit jaar op te maken valt, dan hebben deze zomer